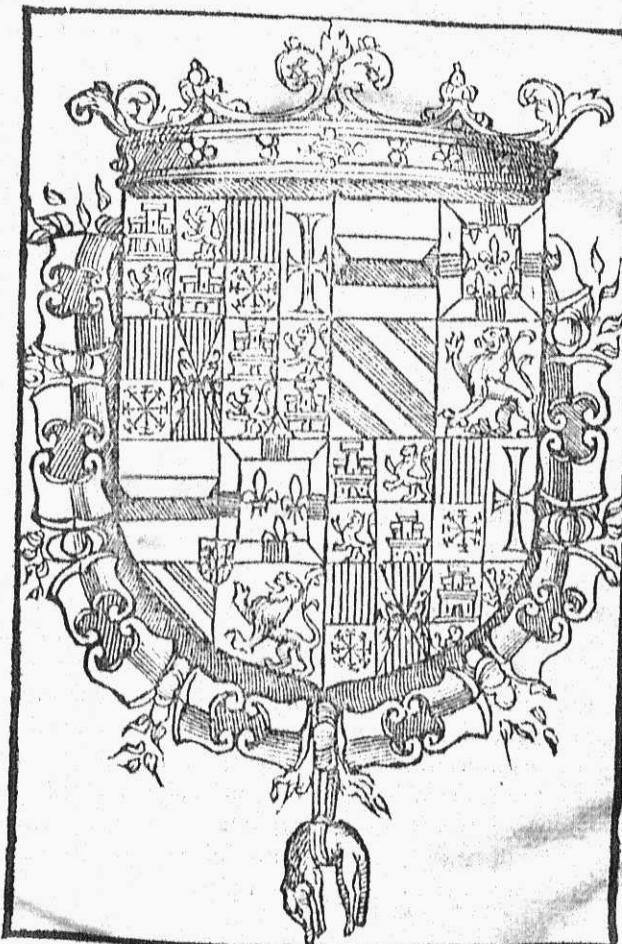

C O M M E N T A R I O R V M
 FRATRIS DOMINICI SOTO SE-
 gobiensis, Theologi ordinis Prædicatorum, Cæfareæ
 Maiestati quondam à sacris confessionibus, pu-
 blici apud Salmanticenses Professoris,
 In Quartum Senten-
 tiarum.

S E C V N D V S T O M V S,

Cùm Indice rerum notabilium utriusque Tomi copiosissimo.

Cum priuilegio.

S A L M A N T I C AE,
 Excudebat Andreas à Portonarijs, S. C. M. Typographus.

M. D. L. X.

Esta tassado à tres Maravedis el pliego.

DISTINCTIONE VIGE- SIMA QVARTA DE SACRA-

mento ordinis & eius annexis.

5

Textus.
Cap. j.

X P E D I T O
sermone Sacramē
torum quinq; ad
singulos Christia
nos pertinētum ,

Definitio
ordinis.
psalm. 44. sextum locum si-
bi vendicat sacramentum ordinis,
quod ecclesiastice Reipublicæ ad
procreandos spirituales filios ne-
cessarium est. Est enim ordo, Sacra-
mentum , quo potestas spiritualis
significatur & traditur in ordine
ad Sacrosanctum corpus Christi
consecrandum. Quod quidem san-
ctum ordinis Sacramentum , qui
ecclesiæ subtrahunt, hæretici planè
sunt, eius nimirum pulchritudinē
& decorem contenebrare molien-
1. Corint. 12. tes, quæ tanquam regina sedet à
dextris principis in vestitu deaura-
to, circundata varietate. Splendet
enim ecclesiæ corpus, vti ait ad Co-
rinth. Paulus, membrorum diuer-
sitate : vt aliud sit oculus, aliud au-
ris, aliud vero manus vice, atque a-
liud fungatur officio pedis. Vnde
Ad Ephes. 4. & ad Ephes. Alios, inquit, dedit (sci-
licet Christus) apostolos, quosdam
prophetas, alios Euangelistas, alios
pastores & Doctores in opus mi-
nisterij.

Cap. ij. ¶ Quocirca iuxta septiformem spi-
ritus sancti gratiam septem sunt ec-

clesiastici ordines, quorum mun-
era Christus seruator noster per se-
metipsum exercuit, ac subinde par-
tim instituit, partimq; instituenda
insinuavit. Hæc autem, vti in Epis-
tola ad Gudifredum autor est Isi-
dorus, sunt ostiarius, lector, exorcis-
ta, acolytus, seu acoluthus subdia-
conus, diaconus, presbyter. Ostiarij
cura est, claves habere ecclesie, &
quæ intus sunt custodiare, cymba-
lo populum conuocare, genus im-
mundum infidelium ingressu arce-
re. Quo vtiq; officio Christus, qui
Iohann. 2. ostium, inquit, sum, per me si quis
introierit, saluabitur, funetus est,
quando flagello de funiculis con-
fecto vendentes & ementes eiccit
de templo. Quapropter eiusmodi
ordo in traditione clavium & cym-
bali confertur. ¶ Lectoribus au-
tem incumbit catechumenos pri-
ma fidei rudimenta erudire, & ve-
tus testamentum legere. Quorum
igitur ordinatio in traditione lec-
toris consistit. Horum exemplar
Luke. 4. præbuit Christus, quando in me-
dio seniorum librum Esaiæ ape-
riens distinetè ad intelligendum le-
git. ¶ Exorcistæ officium est ener-
gumenos dæmonum expulsione
eniundare, quibus video exorcismo
rum liber in sua ordinatione exhib-
Exorcistæ.
A 3 betur.

habet, Relictam consanguineam vxoris sua nullus ducat in vxorem: nam illud ius nouum est, & seruandū: sensus enim est, q̄ nullus maritus mortua sua vxore ducat consanguineā eiusdem vxoris vsque ad quartum gradum. Sed legendum est, Relictam cōsanguinei seu consanguineorum (vt ait Gratianus) vxoris fūxerat em̄ ius illud, vt maritus mortua sua vxore non posset ducere relictam fratris sue vxoris aut aliorū consanguineorū eius. Et si militer can. Porrò duorum, habetur, q̄ cōiunges duorum consanguineorū: putā, duorum fratribus aut fratrebus maritis mortuis nō possent successiū eidē postea viro nubere propter iustitiā publicā honestatis: quodquidē impedimentum iam sublatum est, & merito: alioqui si q̄s duas mulieres cognosceret, neutra posset eidē nubere, quod est absurdū. Itē si consanguinec vxoris non efficiunt affines consanguineorū mariti, vt dictum est, multo minus illi, qui postea vxori affinitate cōiunguntur, efficien̄t affines mariti. Quare cano

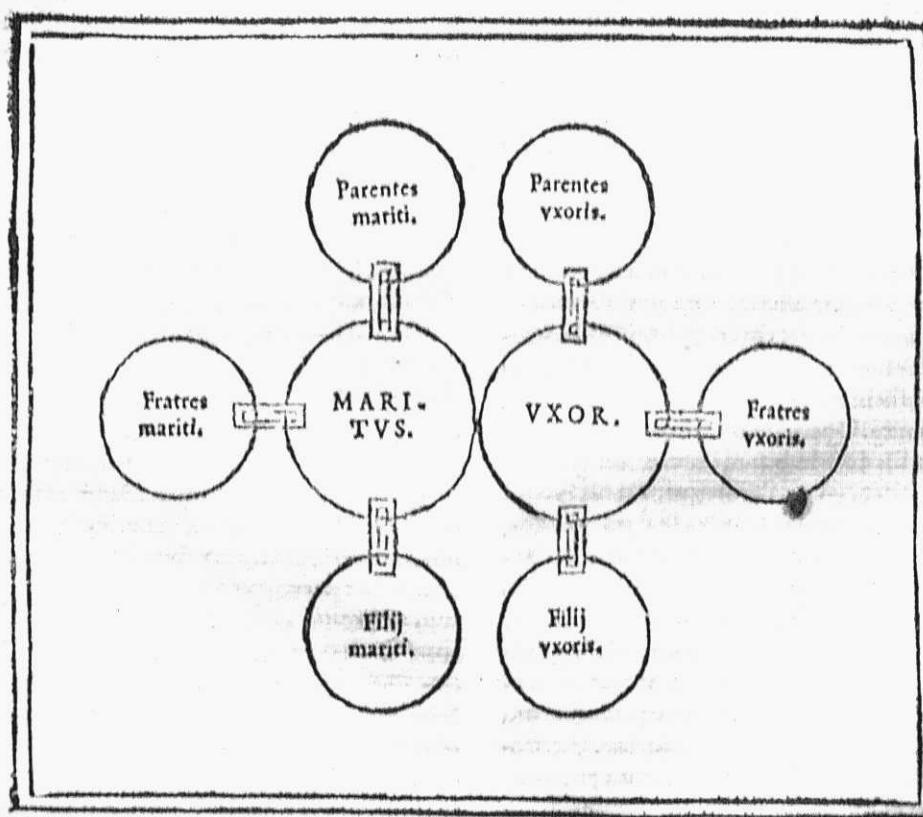
*Can. Porrò
duorum.*

nes h̄c citati iam antiquati sunt. Igitur secūdum ius nouum Constantiensis synodi gradus affinitatis ad normam graduum consanguinitatis exigēdi sunt. ¶ Solet autem arbor affinitatis depingi tuma truncata, tum nimium confusa. Pingitur autem secūdū tenorem can. Porrò de affinitate. 35. quæstio. 5. vbi ait Gregorius. Ego & soror vxoris meæ in uno & primo gradu (scilicet affinitatis) erimus: filius vero eius) nempe sororis vxoris meæ) in secundo gradu erit à me: neptis vero in tertio, & proneptis in quarto. At vero non ille solus est primus gradus: quoniam & parentes & filii vxoris meæ attingunt quoq; me in primo gradu, idēq; archiū quām eius fratres & sorores. Sed quia si isti gradus vsq; ad quartū cum omnibus suis lateribus delineantur, arbor cresceret opacissima & confusa, satis est primum gradū oculis obijcere, per quem solertissimus quisque alias dividendo lineas potest reliquos facile percipere. Esto ergo haec exempli gratia figura.

*Gradus af-
finitatis.*

*Arbor af-
finitatis.*

Figura affinitatis.

*Declaratio
arboris.*

V B I hoc in p̄mīscum D. Thoma, h̄c adnotandū est, q̄ grad⁹ affinitatis nō distin-

guntur per se, sed ratione consanguinitatis, vnde nascit. Consanguinitas em̄ est, quæ per se habet

distis mihi māducere, Quia non dedistis &c.
Isto ergo modo nemo alteri suffragari pōt.

*Meritū de
congruo.*

tra Paulum dicetem, Si ex operibus iam non est gratia, vt. 2.lib.de nat. & gratia cap. 4.latè demonstrauimus: sed in eo, qui est in gratia. Poteſt enim iustus alteri etiam existenti in peccato primā mereri gratiam de congruo, vt Stephanus meruit Paulo: id tamē fieri nequit, niſi merendo illi proprium actum in Deum, quo conuertatur: quia gloriam, vt dictum est, nemo potest niſi per propriū actū aut sacramentū asſequi. Et fortiori ratiōne potest vnuſ iustus alteri iusto augmentum gratiae mereride congruo, merendo ſcilicet illi, vt per proprios actus proficiat in gratia. Et iſto modo D. Tho. 1.2.q.14.arti.6.cōcedit meritum de congruo. Atqui iſtaratione qui cunq; iuſlus potest alteri suffragari per suas orationes & bona opera. Et hoc negare eſſet hæreticum contra articulū fidei, Credo sanctorum communionem. Sic enim intelligitur illud allegatū Psalimi, Particeps ego sum omnium timentium te. ¶ Sed eſt cōſideratè ſpeculandum diſcrimen inter rationem meriti condigni & congrui. Non enim ex radi- ce & ſlimatur: nam vtrumq; procedit ex gratia, ſed ex confeſionis neceſſitate aut contingencia. Per meritū enim de condigno certissima & inequivocabilē lege ille, qui meret, conſequitur proprium præmium: ſed tamen alteri de congruo, pro quo orat, non eadem legi impetrat quod petit, ſed ſecundūm quod Deo placuerit annuere vel renuere. ¶ Habet præterea aliam virtutem iuſtorum opera, vt ſint in virtute paſſionis Christi ſatisfactoria.

pro pœnis, quæ remissis culpis, siue mortalibus, siue venialibus fiunt reliquæ, quæquidem opera in ratione satisfactionis pôt quicunq; iustus alteri iusto communicare. Et hæc pariter veritas est catholica, quam qui negaret, hæreticus esset contra eundem articulum fideli de sanctorum communione. Atq; hanc conclusionem diffusè dist. 19. quæst. 2. arti. 4. commōstrauimus, vbi hæreticorum technis responsum ire abundè pro captu nostro curauimus. Eo enim quòd eodem baptismate abluti sumus, eisdemq; sacramentis participamus, & potissimum sacratissima altaris communione, quæ inde nomen sortitur, quòd eodem sancto conuiuio communicantes eiusdem nos corporis Christi membra profite-
seuzam in genitivo ^{ad} liberam. ^{ad} contra. genitivo
perseverant. B: neq; esse in particula ei, ita aut illi iusto. ^{ad} contra. ^{ad} contra.
iecessim offensio, sed hoc nonq; verisimili in istis aut alijs
q; excommunicatio nihil aliud facere novimus. ^{ad} substatim super
communicare natiue scriptum ap. pauli. ^{ad} agitat testacionibus
in Sir. 8 auxiliis communiant iusti. ^{ad} documentant. ^{ad} ager
posq; auxilio et in veritate sive ne erastante operas am-

mur, debemus, vti ait ad Galat. 6. Paul. alter
alterius onera portare, non solum in tempo
ralibus, vt haeretici subterfugientes ajunt, ve
rum & in spiritualibus. Imo in eis eo potius,
quo in eis vicaria opera alter alterius magis
indigemus. Quae enim onera grauiora sunt
nobis, quam poenae, quarum ob præterita pec
cata rei sumus? Atq; haec potissimum impre
sentiarum appellamus suffragia: vt quemad
modum debet vnusquisq; proximo indige
ti de sua substantia opitulari, ita debet alter
pro altero orationes, eleemosinas & sacrifi
cia offerre, quibus poenarum obligationem
soluat. Et re vera nemo hanc veritatem insi
ciari potest, nisi qui negat satisfactio[n]es etiā
proprias esse cuiquam necessarias. Etideo cū
istis haereticis non opus est pluribus conten
dere. ¶ Veruntamen considerandum est hic,
fructus huius sanctorum communionis bi
fariam prouenire, uno modo ex intentione
generali existentis in charitate. Quicquid e
nim boni operis Deo iustus exhibit, hac ip
sa generali ratione boni operis, omnibus Chri
stii in membris, quae ei charitate coniungun
tur, prodest. Sed altero modo prouenire po
test ex particulari intentione orantis, aut sa
crificantis, aut eleemosinam largientis pro
isto particulari. Qui quidem fructus ceteris
paribus vberior est, vt in subsequentibus ap
parebit. ¶ Secunda conclusio. Hęc viuorum ^{secunda co}
suffragia non solum viuentibus prosunt, si ^{clasio.}
pro illis offerant, verum & defunctis. Proba
tur. Haec sancta communio in charitate fun
datur, quae vti ait Paulus. 1. ad Corinthios. 13.
nunquam excidit, atq; adeò neq; per corpo
ralem mortem interrupitur: ergo sicut po
test quis amico suo aut necessario viuēti offi
cia sua tribuere & applicare, potest & defun
ctis: debent enim defuncti in memorij ho
minum viuere, imo eo eis accuratiū ac dili
gentiū opitulari debemus, quam viuis, saltē
in ratione satisfactiōis, quō plus nostris sub
sidij egent: viui enim possunt per propria
opera satisfacere, defuncti autem nequaquam
sed patiendo. Haec autem conclusio arti, pro
ximo in meditatione existentium in purga
torio locupletius confirmabit, ybi sacra ora
cula & sanctorū patrū testimonia perpende
mus aduersushæreticos, qui adeo hoc mor
dicus negant, vt propter testimonium citat
um libri Machabæorum negent illum esse
canonicum. ¶ Interim verò operæ preciū est
eandem cōclusionem meditatiū euoluere.
In primis subsidia hęc & suffragia nostra va

canonicum. Interim vero operæ preciu eit
candem cōclusionem meditatiū euoluere. In p̄mīs subsidia hæc & suffragia nostra va

ci ego. Per vñā fidem. Vbi vñā non excludit opera subsequentia: scilicet spem & charitatem: sed significat eandem fuisse fidē Christi semper necessariā sine qua nulla opera legis sufficiebant ad salutē. Et sicubi (quod nō memini) dixerim. Per nulla opera vlliū legis hoīes saluari, sed per solā fidem: sola, non excludit motū spei & charitatis, sed opera naturalia. Hoc enim idiomate locuti sunt s̄pē sancti: vt D. Tho. i. ad Timoth. Ait quippe, In operibus non est spes iustificatiōis: sed in sola fide: iuxta verbū Pauli ad Rom. 3. Arbitramur hoīem iustificari ex fide & nō ex operibus. Quare in Conci. Floren. verbum, Sola fides, non fuit simpliciter condemnatū, sed cū moderamine. Si quis dixerit sola fide impiū iustificari, ita vt intelligat nihil aliud requiri, quod ad iustificationis gratiā consequēdam cooperetur, & nulla ex parte necesse esse, eū suā voluntatis motu p̄parari, atq; disponi, anathema sit. Ses. 6. Can. 9. Nunc autē propter temporū calamitatē verbum in suspicio nem venit. Et ideo melius est in similibus locis dicere. Per nulla opera legis hoīem iustificari nisi per fidē aut per solā vñā fidē quæ per charitatē opera. ¶ Eodem modo corrigendū verbum est quod eadē dist. q. 3. art. 5. circa finē dixi. Virtus Christi simpliciter ficiunt & Christus ipse, formaliter copula f no bis per fidem: quod intellexi per fidem concurrentē in genere cause formalis. Iuxta illud Pauli ad Ephes. 3. per fidem habitat Christus in nobis. Sed tū ad explicandū apostolicum sensum dicendū est. Per vñam fidē quæ per charitatē operatur. ¶ Quod autē dist. 5. art. 2. Dixi: nimirū, quod qui ignorantia inuincibili euangelij (si qui sunt) laborāt, sine fide explicita per solā implicitam, quemadmodum gratiā, ita gloriam obtinere poslunt, solam, non excludit spem & charitatem: sed necessitatem explicitae fidēi.

¶ Quasdam præterea annotationes in Feruni super Ioannē edidi: virum profectō alias piū, disertum, & doctum. Sed quia ipse in prima impressione confessus est multa ab hæreticis, quæ sibi catholica videbantur, collegisse, loca nonnulla, non mihi tantum, verum alijs doctis & pijs visa sunt, in quibus esset lector admonendus. Solus zelus fidei (coram Deo

in Quart. Senten.

loquo) nescio an secundum scientiam, me cōpulit: honore, vt par erat, religiosi viri seruato, & præcipue religiosissimi eius ordinis: quim hi semper fuit reuerēdus. Quidam tamen bonus pater constituit canos in eos nescio quibus atris floribus respurgere. Ego vero, vt os mihi libertius obfrūerem, oculos etiam claudere constitui, ne apogiam cernere: idque non solum, ne meam potius, quam publicam causam defendere indicarer, verum ne bos lōgo iam iugo decaluatus, cū elegantivitale corrixi viderer. Si aliqua in ipso sunt (vt fertur) adnotatu digna, illi quibus ex officio incumbit, viderint: ne que semel sata sunt, contētione, vt fieri solet, coalescat. Nā illa quæ in me maledicta cōgesit, facilē condono. In multis enim delinquimus omnes, & indigemus gratia Dei. Sed li hanc mihi veniam religiosus pater dederit, caneat deinceps precor tam amarulenta in quempiam iactare conuitia. Phrasis enim illa tum religionē denigrat, tum & vim eneruat persuadendi.

¶ Rudimenta præterea fidei in breui cartula vulgari idiomate simplicissimoq; stilo conscripsi. Haec apud Cōpostellam prēlo commissām impostores quidam hæretici cōmularunt, calculis nomine meo imprimētes, quod sacratissima Deipara virgo non esset tanquā adiutrix & aduocata nostra imploranda. Cuius contrariū ego in proxima præcedenti pagina secundum Catholicā fidem admonueram. Sed ille calcographus, ob alia id genus imposturam, patibulo fuit suspenſus. Si in cuiuspiam manus illa cartula inciderit, meminerit blasphemiam illam falso mihi inscriptam.

¶ Complura alia manu scripta nomine meo circumferuntur, quæ dum publicitus prælegebam, auditores in suis alueolis excipiebāt. Præterea commentarios in Matthaeum bona ex parte scripsi: nulli tamē istorum operum postremam manum adhibui. Et ideo si postquam me Deus ab hac luce enocauerit quispiam eiusmodi volumina euulgauerit, protestor non fore mea. Quia nec collimata sunt, nec polita: & multis scaturiunt mendis: multa deniq; continent examine & censura & castigatione digna.

20. aucto. anno ad 17. Finis secundi Tomi, F. D. Soto, In Quartum Librum Sententiarum.

Errata quæ dum excuderetur opus hoc
in aliquibus duntaxat exemplaribus effluxere,
quæ sic restitues.

¶ Ex Tomo primo.

¶ Pagina.650.columna.2.linea.17. à princip.
præter humanos actus, superfluit.
Pagina.834.col.2.lin.6. à princip. fractum iri,
lege frangendum esse.
Pagina.521.col.2.lin.ab imo.10. sic lege, non
sunt sacramento contraria: quia prohibet
neminem ab eius perceptione, dicte Augu-
stino, &c.
Pagina.117. columna.2. linea.3. & .4. vesa, le-
ge vesci.
Pagina.850.col.1.linea.13. ab imo, Solutio in-
sularc, lege, Sollicitate insudare.

¶ Ex Tomo secundo.

¶ Pagina.54.col.1.lin.ab imo.9.cessaria, lege
Cessarij.
Pagina.145.colum.2. linea.1. extrinseca. lege
intrinseca.
Pagina.275.col.2.linea.9. impedimentorum.
Pag.299.col.1.lin.24. At vero, lege, Ait vero.
Pag.253.col.1.lin.16. à princi. sic repone. Tum
consensus ut sit liber, tum finis matrimo-
nij, ut coniuges sint generare potentes, &c.
Pag.561.col.2.lin.19. à prin. vitium, lege vitri.
Pagina.618.col.1.lin. à fin.14. dispensationis,
lege desponsationis.

SALMANTICAE,

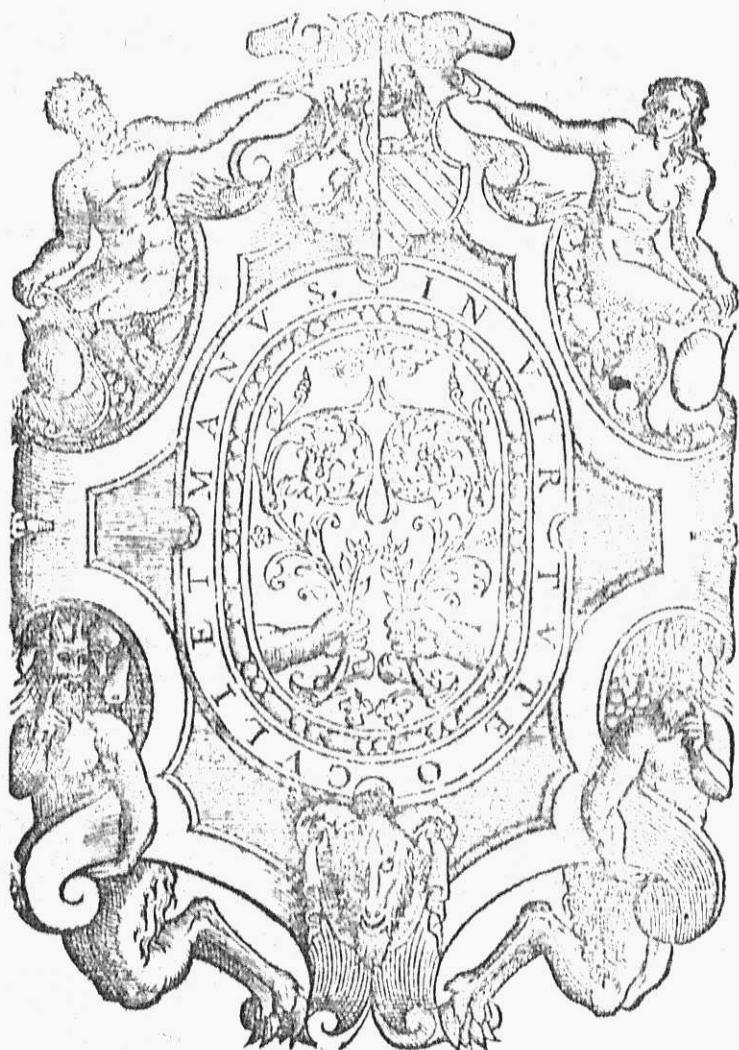
Excudebat Andreas à Portonarijs, Sacrae
Catholicæ Maiest. Typographus.

M. D. L. X.

INDEX C O P I O S I S S I-

mus rerum maximè notabilium, quæ in
hīscē duobus Tomis Cōmentariorum in Quartū li-
brum Sententiarum continentur, ordine
Alphabeticō digestus.

Cui, in gratiam Canonistarum, addidimus indicem locorum Iuris Canonici,
quæ in hoc opere peculiariter aut declarantur aut emendantur.

S A L M A N T I C A E.

Exudebat Andreas à Portonarijs S.C.M. Typographus

M. D. L X.

In quartum sentent.

- V**omitus hostia consecrata afferuādus est tanquam verum sacramentum. i.to.535. b.
Votum verbis nō indiget sicut matrimonium. 2.to.13.b.
Votum metu emissum an sit validū. 2. t.156.
Votum virginitatis à beatissima virgine oratum habuit. 2.to.185.a.
Votum non reddendi debitum coniux emittere nequit altero inuito. 2.to.206.b.&seq.
Votum simplex castitatis potest seruus inuitio domino emittere. 2.to.247.b.
Votum castitatis semper fuit à latè euāgelica lege ordinibus sacris annexum. 2.to.292. a.
Votum solenne à simplici quomodo differat 2.to.295.a.&299.a.
Votum bifariam fit solenne. 2. to. 295. b.
Votum præcè non contrahendi matrimonii, non est votum castitatis, neq; per similitudinem fornicationem, violatur. 2. t.296. a.
Post votum simplex si matrimonium contrahatur, reatum est. 2. to.296. a. licet grave peccatum est. 2.to. 275. Quisverò dispenset. 277. & quid remedij adhibendū. 297. a.
Votum quid. 2.to.294. & seq.
Votum quotuplex. 2.to.295. a.
Votum expressum confessionis non est necessarium ad salutem usq; ad tempus quo alligatur præcepto confitendi. i.t. 662.a.b.
Votum solenne à neophytis susceptum vtrū habeat vim dirimendi matrimonium antequam ac si nouū ipse paciferetur. 2.t.319.
Votum an possit per indulgentias remitti. 1.to.982.b.
Votum confitendi pro tempore est necessarium quotiescumq; est necessaria contritio. 1.to. 807.a.
Votum baptismi sufficit ad salutē. 1.t.268. b.
Votum & desiderium eucharistiae non sufficit ad conferendam gratiam eius sacramentalis. 1.to.517.a.
Voto castitatis obstricti num aliquo casu cogi possint matrimonia inire. 2.t. 83.a. b.
Vouere continentiam coniuges quibus modis possint. 2.to.121.a.
Vouere castitatem an possit vxor dimissa si-
- ne licentia coniugis. 2.to.271.b.
Vsus rōnis in quib; sit necessarius. 2. t.50.
Vsus matrimonij quot modis accidere possit vt sit peccatum. 2.to. 85.b. & latissime. 199.b.& sequenti.
Vsus coniugalis potest esse apud Deum meritorius gratiæ. 2.to.85.a.
Vsus sacramentorum duplex. 1.to. 667. a.
Vsus m̄rimonij illicitū qui dixerint. 2.t.84.a
Valdeſis nobilissimus antiquitatum scriptor. 1.to. 80.a.
Valduſes secundū Guidonē Carmelitam non cōſecrabant in forma Chirſti. i.t.494.
Vxor ppter quid ducenda. 2.t.79.b.&seq.
Vxor an possit diuortium petere sicut ipſe vir. 2.to.265.a.
Vxor an sit restituēda viro vita restituto an vero per mortem naturalem coniugū disoluatur quo ad vinculum. 2.t.120. b.
Vxorem fratris an quis possit ducere. 2. to. 356.& seq. vide plurim in verbo matrimonij
Vxorem proſtituens non potest ab ea diuortium petere. 2.t.259.b.
Vxorem interficere an liceat viro in aliquo caſu. 2.to.278.b.&seq.
Vxorem adulteram interficere non licet viro priuata autoritate quantumvis in flagrantí delicto deprehensam. 2. to.278.b.
Si tamen occiderit nullum est decretum publicum ſuplicium. 2.t. 279.a.
Vxore quatenus licitum sit vti. 2.to.199.a.
Vxore vti sanitatis ḡra an sit peccatum ibid.
Vxores plures nullivnquam habere licuit nisi cui fuit diuina revelatione concessum 2.to.217.a.
Vxores plures ducens famis est & de hæreſi ſuspectus. 2.t.219.a.
Vxorum pluralitas an sit contra ſinem matrimonij. 2.to.213.a.an licita fuerit antelegē euangelicam. 2.to.214.b.
Vxoribus pluribus qui apud Ethnicos vtebantur, vnicam illarum habebat, qua effet materfamilias. 2.to.215. b.
Vxoricidū quot modis matrimonij impedit, aut cōtraftū dirimat. 2.t.181. &. 182.a.

F I N I S.

piene 45 quadernos hoja 778.

A.P.
+ 3. quad. los dos adiez
los demás a noche.)

ancho a. 3. alto a. 3. 1/2